

Stockholms ateljéförmedling – bättre villkor genom nya riktlinjer

Remissvar från Konstnärernas Riksorganisation

Till

Stockholms stad
Kulturförvaltningen
Diariennr. 6.1/774/2020

Konstnärernas Riksorganisation

Konstnärernas Riksorganisation företräder fler än 3300 professionella bild- och formkonstnärer i Sverige. Vi arbetar för konstnärlig frihet och goda villkor för bild- och formkonstnärer. I Stockholms län organiserar Konstnärernas Riksorganisation drygt 1100 professionella bildkonstnärer, konsthantverkare och formgivare.

Remissvaret är utarbetat av Konstnärernas Riksorganisation i samarbete med Konstnärernas Riksorganisation i Stockholms län.

Utgångspunkter

Ateljén är central för de flesta konstnärer i Sverige i dag. Den utgör basen för konstnärlig produktion, både när det gäller konstnärligt utforskande arbete såväl som produktion av alla typer av konstverk och konstprojekt för olika sammanhang såsom museer, skolor, konsthallar, gallerier och offentliga miljöer.

Stockholm attraherar ett stort antal yrkesverksamma konstnärer. 5240 bild- och formkonstnärer var bosatta i Stockholms län enligt Konstnärsnämndens undersökning *Konstnärernas demografi, inkomster och sociala villkor* från 2016 där underlaget avser år 2014 (tabell 6). Enligt samma undersökning ökade inflyttningen till länet inom gruppen bild- och formkonstnärer från 2009 till 2014 med ca 11% (tabell 3.7). Stockholm Stad beräknade i Tjänsteutlåtandet *Ateljéstrategi 2017-2020* att ca 2500 konstnärer var bosatta i Stockholms stad (Dnr 2.6-190/2016, s.7).

En ändamålsenlig arbetsplats till en skälig hyreskostnad är nödvändig för att alla yrkesverksamma konstnärer skall kunna arbeta i Stockholm och bidra till dess rika kulturliv. Därför är Stockholms stads bestånd av ateljéer så viktigt för stadens konstliv och kulturella infrastruktur. Under många år har vi och andra aktörer uppmärksammat hur ateljéhus tvingas läggas ned eller flytta allt längre ut från stadens centrala delar i takt med det ökande bostadsbyggandet. Vi ser inte att det hotet mot de konstnärliga produktionsplatserna i Stockholm på något sätt har minskat.

Synpunkter och kommentarer på remissförslaget

Remissen innehåller flera bra förslag: att Kulturförvaltningen avser att fortsätta ta huvudansvar för förmedlingen av de ateljéer och ateljébostäder som ägs av Stockholms stad, att upplåta en ateljé till en nytexaminerad konstnär varje år om det finns lediga ateljéer och att ta bort kravet på att förnya sin köplats var tredje år.

Vi har förståelse för behovet av att yngre och nyinflyttade konstnärer får ökad möjlighet att kvalificera sig för en ateljé och att riktlinjerna därmed kan behöva ses över.

Däremot anser vi att förslaget till nya riktlinjer är alltför otydligt både när det gäller hur bedömningen av den enskilde konstnärens behov och meriter skall göras, vad som skall bedömas och vilka som skall göra urvalet.

Av nedan anförda skäl motsätter vi oss förslaget till förändring av ateljékösystemet genom borttagande av kötiden och anser att Kulturförvaltningen i stället borde utöka Stockholms stads bestånd av ateljéer med ännu fler ateljéhus för att möta behovet.

Det finns flera skäl till vår ståndpunkt.

- Vi anser att det inte har framkommit tillräckligt tydliga skäl för att ersätta kötiden som det enda kriteriet för att erbjudas en ateljé av Stockholms stad.
- Vi ser en risk för att det föreslagna poängsystemet kommer uppfattas som godtyckligt om inte urvalsprocessen är transparent.
- Det är otydligt för oss hur poängen skall fördelas och vad som ska räknas som meriterande.
- Vi tror att systemet kommer att uppfattas som orättvist då inte tidigare kötid ges större vikt i det föreslagna poängsystemet. Att enbart ge tidigare köplats en poäng av tio kommer knappast ses som rimligt av den som väntat i 20 år på ett erbjudande om ateljé. Det kan mycket väl skada konstnärskårens tilltro till systemet som legitimt.
- Vi ser en risk för att poängsystemets fokus på meriter kan komma att gynna vissa typer av konstnärskap snarare än att bidra till en bredd av sökande.
- Vi befarar att förslaget att nollställa kötiden för en konstnär efter det att denne fått en ateljé tilldelad riskerar att hämma byteskedjan.

I skrivelsen uppges att det är Kulturförvaltningen som gör den slutgiltiga bedömningen om vilken konstnär som skall erbjudas en ateljé. Däremot saknas detaljer rörande hur urvalsgruppen är tänkt att vara sammansatt, vilken kompetens dess medlemmar ska besitta och hur de löpande bedömningarna ska gå till. Vi anser att det är av stor vikt, närhelst kvalitetsbedömningar skall göras av yrkesverksamma konstnärers arbeten och verksamhet (vi har till exempel svårt att förstå hur "graden av yrkesverksamhet" skall bedömas på ett rättvisande sätt), att konstnärer med god kännedom om konstnärlig praktik och fältet i stort deltar som sakkunniga eller jurymedlemmar i urvalsprocessen. Detta för att undvika godtycklighet och minimera politisk påverkan på beslut som rör konstnärlig kvalitet (det som vanligen kallas för armlängds avstånd).

Vi ställer oss frågande till hur förslaget i praktiken på längre sikt "säkerställer den tillgång som stadens ateljéer utgör och förbättrar villkoren för yrkesverksamma konstnärers tillgång till ateljéerna" vilket hävdas i remissen som en viktig utgångspunkt. Att ta bort kötid som kriterium för erhålla ateljé är en genomgripande förändring och vi saknar en

konsekvensanalys av hur förslaget i stort kan komma att påverka konstnärskåren och konstlivet i staden.

Vi tror att det finns andra lösningar än det meritbaserade poängsystem som föreslås i remissen som kan bidra till att få in nya kategorier av bild- och formkonstnärer i ateljéerna utan att kriteriet med kötid frångås för merparten av dagens bestånd. Vi noterar till exempel att en del ateljéer idag inte ingår i kösystemet men skulle kunna erbjudas detta, såsom Studio ABC i Vällingby.

Vad vi förstått, efter att ha tagit del av synpunkter från medlemmar och andra organisationer som på olika sätt berörs av systemet, så är vår samlade bedömning att finns ett stort stöd för kötid som det enda kriteriet för att erbjudas en ateljé. Det finns i allmänhet en stor frustration över hur konstnärlig verksamhet bedöms med ett sådant poängsystem som förvaltningen föreslagit. Kötid uppfattas som ett rättvist och rättssäkert kriterium och, som en konstnär skriver: ”skyddar konstnärerna från godtyckliga, kortsiktiga och kvalitativa bedömningar”.

Med anledning av ovanstående redogörelse anser vi

- att det inte har framkommit tillräckliga och tydliga skäl för att helt ersätta kötiden som det enda kriteriet för att erbjudas en ateljé med ett meritbaserat system och vi motsätter oss därför förslaget till förändring av ateljékösystemet genom borttagande av kötiden.
- att det nuvarande kösystemet kan kompletteras med ett system för att fördela ett mindre antal ateljéer i beståndet till prioriterade grupper som till exempel nyutexaminerade eller nyinflyttade konstnärer.
- att den enstaka mest effektiva åtgärden som gynnar alla grupper är att tillföra nya ateljéer till det befintliga beståndet och göra dem tillgängliga genom kösystemet.
- att Stockholms stads kulturförvaltning bör arbeta om förslaget till ateljéförmedling i samråd med Konstnärernas Riksorganisation och andra berörda konstnärsorganisationer.

Vänliga hälsningar

Jon Brunberg, ordförande för Konstnärernas Riksorganisation Stockholms län
Eva Månsson, verksamhetschef
Zandra Thuvevesson, kulturpolitisk strateg

Konstnärernas Riksorganisation

Växel: 08 54 54 20 80

Adress: Hornsgatan 103, 9 tr, 117 28 Stockholm

www.kro.se

www.facebook.com/KonstnarernasRiksorganisation/

www.twitter.com/konstnarerna

www.instagram.com/konstnarernas/